

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ο ΝΙΚΟΣ

Καλέ μου φίλε. Τοῦ πόνου μου ἡ φαρμακεύτρια πνοὴ δὲ θὰ ξεθυμῆναι ποτέ. Μοῦ φαίνεται πὼς φρεσκοπληγωμένη θὰ εἶναι ἡ καρδιά μου πάντοτε, ἀκόμα καὶ στὴν τελευταία τῆς ζωῆς μου στιγμή. Τὸ ξέρω. Θὰ κατέβω στὸν τάφο χωρὶς νὰ μυριστῶ τοὺς ἀσπρὺς ἀνθούς τῆς ἀναγελάστρας εὐτυχίας.

Ἄκουσε, φίλε μου. Ἀπὸ μικρὸ παιδί μ' ἔμαθε στῆλλα ἡ γλυκεῖά μου ἡ μάνα — ὁ Θεὸς ν' ἀναπάψῃ τὴν ψυχούλα της — πὼς τὸ πιὸ ἱερό πρᾶμα στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ τιμὴ καὶ πὼς καλύτερα νὰ χάσῃ κανένας τὴ ζωὴ του παρὰ τὴν τιμὴ του.

Κάποιο ψυχικό, μὰ τὴν ἀλήθεια, συγκλονισμὸ νοιώθω σὰν ξαναφέρνω στὴ μνήμη μου τί μοῦ ἔλεγε συχνὰ πυκνὰ ἡ συχωρεμένη.

Ἄμὴ ξεχνᾶς, παιδί μου, πὼς ἀὴ τιμὴ τιμὴ δὲν ἔχει καὶ χαρὰ στὸν πού τὴν ἔχει. Ὅπου κι ἂν βρισκεσαι πρόσθε νὰ κρατῆς πολὺ ψηλά τὴν τιμὴ καὶ τὸ καλὸ ὄνομα, πού κληρονόμησες ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου. Παιδί μου Νικό μου, οἱ γονεῖς σου ζήσανε καὶ θὰ πεθάνουν φτωχοὶ μόνο καὶ μόνο γιατί θελήσανε νὰ φυλάξουν ἀσπίλη καὶ ἀμόλυπη τὴν τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ραμῆλιας τους. Τὸ καλὸ τῶνομα, γιέ μου, δὲν ἀγοράζεται μὲ χρήματα. Ἡ τιμὴ δὲν πουλιέται.

Καὶ μοῦ εἶχε πῆ τόσο πολλές φορές τὰ λόγια αὐτὰ καὶ μοῦ τὰ ἔλεγε τόσον ἐκφραστικὰ καὶ μ' ἕνα τόσο βαρὺ κι' αὐστηρὸ τόνο πού θαρρεῖς καὶ χαρᾶχτήκανε βαθιὰ κι' ἀσβεστα μέσα στὰ φυλλοκάρδια μου.

Καὶ δὲ θὰ ξεχάσω ποτές, πὼς κάθε φορὰ πού μοῦ τᾶλεγε, φιλοῦσα τὰ χέρια τῆς μαννούλας μου καὶ τῆς ἔδινα πολλές ὑπόσκειες καὶ τῆς ἔλεγα πὼς θὰ προτιμῆσω νὰ ζῆσω φτωχὸς καὶ τίμιος παρὰ ἄρχοντας κι' ἄτιμος. Καὶ μὲ βρέχουνε τὰ δάκρυα σὰ θυμοῦμαι πὼς κχτευκαριστημένη τότες ἡ ἀμοιρὴ μου μάνα μ' ἔπαιρνε στὶς ἀγκάλες της καὶ γέμιζε τὸ παιδιακίσιό κεφαλάκι μου ἀπὸ θερμὰ φιλιὰ μητρικῆς ἀγάπης.

Αὐτὸ, φίλε μου, εἶναι τὸ πρῶτο μέρος τῆς δὴγισῆς μου. Θὰ ἔχῃς τὴν ὑπομονὴ ν' ἀκούσῃς καὶ τὸ δεύτερο ;

Ἄκουσε λοιπόν. Πέρασαν χρόνια κάμποσα. Ἐγὼ μεγάλωσα. Τὶς σπουδῆς μου στὸ Πολυτεχνεῖο

τώρα μὴπως κι' ἔπιασε κανένας τὴ θέση πού τῆς εἶχανε φυλαγμένη. Τὸ σάββατο ἐκεῖνο, ἡ θερμοκρασία 36°4, τὸ πρωί: τὸ βράδι: 37°9. Ναί, ἔ; δοκιμάσουνε καὶ τὸ νοσοκομεῖο, τί θὰ βγῆ. Τὴν κεριακὴ, δεκαεπταετηρίδα, φέρσε ὁ Ἄντρέας μιά φορεσιὰ καινούρια πού τοῦ ἔφερε ὁ ῥάφτης, κάθισε τὴν Κατινούλα μας στὰμάξι καὶ γελαστός γελαστός τὴν πῆγε στὸ νοσοκομεῖο, χωρὶς νὰ καταλάβῃ ὁ ἴδιος καλὰ καλὰ πὼς ἔγινε τὸ πρᾶμα: μὲλις τῶνοισε τὴν ψεσινὴ δταν ἔστειλε τὸ κρεβάτι. Ὅλα συγυρισμένα, σὰ φτάσανε οἱ δύο τους, ἔτοιμα, παστρικά: τὸ κρεβάτι στημένον: ἔλαμπε στὴν τζιμινιὰ κόκκινη ἀνκρμένη καρβουνοφωτιὰ. Τὸς ἔρσε πολὺ. Βλέπει; Γιατί τάχα νὰ μὴν ἔρθουνε νωρίτερα; Τὸ καμαράκι, στενοῦσιτο ἀλήθεια, μὰ χωριστὸ σὰν πού εἴτανε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, λὲς κι' ἔμοιαζε δικό της. Πρόθυμες κι' οἱ νοσοκόμες. Μὲ τὴ φιλία τοῦ Κλυζίου δυσκολίες πολλές δὲν εἶχε. Ὁ Ἄντρέας τῆς βᾶσταζε συντροφικὰ ὅσο θέλησε, γιατί στὰ σπιτάλια δὲ σου δίνεται ἄδεια παρὰ μιά ὥρα τᾶπόγεμα καὶ δύο φορές τὴ βδομάδα, νὰ ἐπισκέπτεσαι τὸν ἀρρώστο σου. Ἡ θερμοκρασία ἔτσι κι' ἔτσι, 37°-37°6. Δὲν πρόσμενε καὶ καλῆτερα μὲ τὸ μετακόμισμα καὶ τᾶμάξια. Ἡ νύχτα ὅμως κακορίζικη: δὲν ἔκλεισε μᾶτι τὸ

τίς εἶχα τελειωμένες. Ἡ μάνα μου εἶχε πεθάνει.

Ἐνα βράδι σὲ κάποιαν ἐσπερίδα γνώρισα ἕνα κορίτσι ἀρκετὰ ἀνοιχτόκαρδο. Ἐγὼ ἤμουν εἰκισπέντε χρόνων. Ἐκεῖνη θὰ εἴτανε δεκαεπταετηρίδα, εἴκοσι χρόνων κι' εἴτανε στολισμένη ἀπὸ πολλὰ ψυχικά καὶ σωματικά χαρίσματα. Ἐξυπνη κι' ὀμορφή: ἀρκετὰ γραμματισμένη καὶ ντυμένη μὲ περίσσια χάρη. Εἴτανε ἀπόλαψη νὰ τὴν βλέπῃς καὶ κάτι τὸ θεῖο κι' ἀληθινόστο νὰ τῆς κουβεντιάζῃς. Σωστὴ, φίλε μου, γόησσα. Ἐκεῖνοι οἱ ἀγγελικοὶ μορφομοῖ, ἐκεῖνες οἱ θεληχτικὲς κινήσεις, ἐκεῖνα τὰ μεστὰ λόγια μποροῦσανε νὰ μαγέψουν τὸν καθένα. Καὶ τί νὰ σοῦ τὰ πολυλογῶ; Ξέρω πὼς ἀγαπᾶς τίς συντομίες καὶ πὼς δὲν ἔχεις καμιάν ὄρεξη ν' ἀκούσῃς φιλοσοφίες. Μὰ ἔννοια σου. Θὰ σοῦ δηγηθῶ ὅλα τὰ τρέξαντα ξερά-ξερά.

Τὸ καημένο τὸ κορίτσι μὲλις μὲ γνώρισε, ἄρχισε νὰ δείχνῃ μίαν ἰδιαίτη συμπαθεῖα γιὰ μένα. Γλήγορα κατάλαβα πὼς οἱ ψυχὲς τῶ δυοῦν ἡμᾶς εἶχανε κάποια πολὺ σημαντικὴ ὁμοιότητα. Μιλήσαμε γιὰ πολλὰ ζητήματα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν Τέχνη. Εἶδα μ' ἐκπλήξη πὼς εἶχε σπάνια καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυῖα κι' ἀκούσ' ἀπὸ τὸ δαχτυλιδένιο στόμα της πολλὲς ἀρκετὰ πρωτότυπες ἰδέες.

Ὅταν τέλειωσε ἡ ἐσπερίδα κείνη μὲ κόπο πολὺ καληνύχτισα κι' ἀποχωρίστηκα ἀπὸ τὴ Λώρα. Μὰ ἀπὸ τὰ ὄργα μάτια της καὶ τὸ παραποινιάρικο βλέμμα πού μοῦ ῥριζε σὰ μοῦ σφιχτόσφιζε τὸ χέρι, κατάλαβα πὼς κι' ἐκεῖνη λυπήθηκε κατακάρδα γιὰ τὴν ἀσπλαγχνὴ ὥρα πού πέρασε τόσο γλήγορα.

Ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τότες ἀποζητοῦτε πάντα τὴ Λώρα. Εὐτύχησα νὰ ξαναταμωθῶμε ἕλλη μιά φορὰ σὲ μίαν ἄλλη ἐσπερίδα στὸ ἴδιο σπίτι ὑστερ' ἀπὸ μιά βδομάδα. Τώρα μοῦ μιλοῦσε ἐμπιστευτικὰ σὰν ἀδερφὴ ἡ Λώρα καὶ μὲ τὰ λόγια καὶ τίς ὑπερκόσμιες ματιές της μοῦ δίνε νὰ καταλάβω πολλά. Τί τὰ θέλεις; Γέννηκε καὶ πάλι ἡ ἐπανάληψη τῆς αἰώνιας ἱστορίας τῆς ζωῆς. Ἀγάπησα γκαρδιακὰ τὴ Λώρα καὶ πολὺ τῶθελα νὰ ξεπεράσω τὴ ζωὴ μου κοντὰ της. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογιστῶ, ἀποφάσισα νὰ τὴν κάμω δική μου. Εἴταν ὅμως εὐκόλο ἢ δύσκολο αὐτὸ ;

Νόμισα καλὸ νὰ καταφύγω σὲ κανέναν φίλο, γιὰ νὰ μοῦ τελέψῃ μίαν ὥρα προτῆτερα αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Κ' ἐνῶ ἡ σκέψη αὐτὴ στριφογύριζε μέσα στὸ μυαλό μου θυμήθηκα τὸ φίλο μου, τὸν καλὸ μου φίλο τὸν Κώστα.

Παιδί. Ὁ Κλυζίους μπόρεσε καὶ τὴν κοίταξε μόνο τὴ δεφτέρα, εἴκοσι μιά, τὸ πρωί. Τρόμαξ ὁ ἄθρωπος. Τὸ κατιανὸ τὸ διάφραγμα τῆς οὐρήθρας φεγωμένο πέρα γιὰ πέρα: σὰ νᾶλειπε κι' ἕνα κομματάκι ἀπὸ τὴ φύσκα. Πολλοὶ γιατροί, πολλοὶ μαθητάδες μαζωμένοι στὴ σάλα ὅπου τὴν ζέταζε ὁ Κλυζίους. Ἄπορούσανε ὅλοι.

Ἄκαλὰ μᾶς τὴ χειρουργήσανε ἀλήθεια! εἶπε ὁ Κλυζίους στὴν παρῖα.

Μὰ δὲν ἤξερε ἀκόμη ὁ ἴδιος πὼς νὰ τὸ κάμῃ τέτοιο χειρουργημα, σὲ τέτοια ἐλεεινὴ δυσκολοδόλεφτη κατάσταση. Ἀπὸ τίς νοσοκόμες κι' ἀπὸ ἕνα ἑσωτερικὸ, ἔμαθε τᾶπόγεμα ὁ Ἄντρέας πὼς γυρεθε ὁ γιατρός τὸν τρόπο καὶ τὰ μέσα. Τὶς ἀκόλουθες μέρες βρωτοῦσε ὁ Κλυζίους καὶ δύο τρεῖς συναδέρφους: ἔφερε μάλιστα πῆτηδες ἕνανε νὰ τονε συμβουλευτῆ, ὁ ἀξίος καὶ τόντις συνείδητος μάστορης. Λέγανε ὅμως στὸ νοσοκομεῖο πὼς τὸ χειρουργημα θὰ γίνῃ καὶ πὼς ἀπὸ συνείδηση μονάχα δὲν ἔδειχνε ἀποφασισμένος. Ἡ Κατινούλα πού ἔκουσε τὰ λόγια του τὴ δεφτέρα, πού τοῦ εἶδε ὅλους σαστισμένους, χαϊρότανε πού ἔπεσε πᾶς σὲ καλὰ χέρια.

Πρόσμενε μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα. Πρόσμενε κι' ὁ Ἄντρέας, πρόσμενε ὅμως πῶς ἀνυπόμονα, καὶ

Ἄυτός, εἶπα μέσα μου, θὰ τὰ σιάξῃ ὅλα.

Κ' ἔτρεξα πάραυτα στὸ σπίτι του, τοῦ εἶπα ἕστερα τὴν ἀπόφασή μου καὶ ζήτησα τὴ γνώμη του πρῶτα κι' ὕστερα τὴ φιλικὴ του ἀρωγή.

Ὁ Κώστας στὴν ἀρχὴ δὲ μοῦλεγε τίποτα, φαινότανε σὰν πολὺ σκεπτικὸς. Ἐγὼ παραξενεύτηκα γιὰ τὴ σιωπὴ του κι' ἄρχισα νὰ τον ἐρωτῶ τί ἔχει. Ὁ Κώστας ὕστερ' ἀπὸ πολλοὺς δισταγμούς μοῦπε μὲ κάποια στενοχώρια:

— Πρέπει, Νίκο, νὰ σοῦ πῶ κάτι. Θαρρῶ πὼς δὲ θὰ κάνῃς ἀσκημα νὰ τὸ ἀκούσῃς.

— Νὰ μοῦ το πῆς, Κώστα, θὰ σ' ἀκούσω.

— Τὴν ξέρεις τὴ Λώρα ;

— Μὰ σοῦ εἶπα πὼς τὴνε γνώρισα σὲ δύο ἐσπερίδες. Κορίτσι ὀμορφο, ἐξυπνο καὶ γραμματισμένο. Τί ἄλλο θελω ;

— Καλὰ, μὰ ξέρεις τὰ οἰκογενειακὰ της καὶ τὴ ζωὴ της ;

— Ὅχι, Κώστα μου, γιὰ λέγε μου...

— Νίκο, θὰ σοῦ τὸ πῶ. Ἡ μάνα της σὰν ἐζούσε μαθε πὼς δὲν εἶχε καλὸ ὄνομα. Κ' ἡ κόρη, λέει ὁ κόσμος, πὼς θὰ ξεπερασῇ τὴ μάνα. «Τὸ φυσικό σου θ' ἀκλουθήσῃς, παιδάκι μου» λέει μιά παροιμία. Πολλοὺς ὡς τὰ τώρα ἀκούω πὼς ξελόγισε ἡ Λώρα, μὰ κανένας δὲν κόπησε νὰ τὴν πηρῇ. Ἐσὺ, Νίκο, τί λὲς ;

Σὰν κεραυνοὶ πῆσανε στὸ κεφάλι μου τὰ τελευταῖα τοῦ Κώστα λόγια. Δὲν ξέρω τί ἔπαθα ἐκεῖνη τὴ στιγμή. Θάρρεψ πὼς ἕνα μαῦρο σὰν πῆσα σκοτάδι μαζεύτηκε γύρω στὰ μάτια μου. Ἐμειν' ἔλαλος δὲν ξέρω κι' ἐγὼ πόσην ὥρα. Ὑστερα, ὕστερα σηκώθηκα μ' ὄρμη κι' ἔτρεξα βιαστικὰ στὸ σπιτάκι μου.

Μπῆκα στὴν κάμαρά μου καὶ σφάληξ' ἀπὸ πίσω μου τὴν πόρτα. Καὶ παραδόθηκα σὲ σκέψες μπλεγμένες.

Στὴν ἀρχὴ ἔφερα μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀγαπημένη μου Λώρα, ἀγνή καθὼς τὴν ἤξερα πρὶν ἀνταμῶσω τὸν Κώστα, τέλειε καθὼς τὴνε βρῆκα στὶς δύο ἀληθινότητες ἐσπερίδες.

Θυμήθηκα τὰ ξυπνότατα λογάκια της, θυμήθηκα τίς σπάνιες χάρες της, θυμήθηκα τὴν ἀθονοβολαλοῦσα φωνὴ της κι' ἀνατρίχιασα ἀπὸ κάτι πού μῆτε χαρὰ εἴτανε μῆτε λύπη. Λίγωνα, λίγωνα...

Καὶ πού νὰ τολμήσῃ, φίλε μου, στὴν κρίσιμη ἐκεῖνη στιγμή ὁ νοῦς μου νὰ πετάξῃ στὸ ἀγνὸ τῆς Λώρας μέτωπο, ἀκούς ; νὰ της πετάξῃ λέγω κατὰμουτρα τὸ ἀβεβαιο μὰ ὄχι, τὸ ἀπίστευτο καλύτερα

μάλιστα ἡ ψυχὴ του μέσα του ἀγρίεψε, τώρα πού τὸ καταλάβαινε πῶς ξάστερα, τί ὄλεθρος σταθῆκε γιὰ τὴν ἀρρώστη πέτσι τὸ χειμῶνα, ἡ πίστη του στὸν ψεφογιατρός. Ἐβγαίνει ὁ δόστυχος ὁ Ἄντρέας ἀπὸ τὴ σειρά του, ἐβγαίνει ἀπὸ τὴν κανονικὴ του τὴ στρατὰ, μὲ τὰ παραστρατήματα, μὲ τίς ἀφανταστες ἀταξίες τῶν ἄλλωνῶνε, καὶ τὸ πόδι του καταντοῦσε πῶς ἀβεβαιο στὸ πάτημά του. Ἴσως γιὰ τοῦτο ἀλάκαιρη μιά βδομάδα ἐμεινε ἀβουλος καὶ δίσταζε ὡς τὴν ὕστερη στιγμή. Κι' ἀποῦ τὴν πῆγε στὸ Νοσοκομεῖο τὴν Κατινούλα, ὄχι μόνο ἀνησυχούσε πού δὲν τὴν εἶχε σπίτι του νὰ τὴ φροντίξῃ, παρὰ τὸν πείραζε, τὸν ἐρήθιζε τὸ παραμικρό. Τῶνοισε πὼς δὲν εἴτανε στὰ σύγκαλά του καὶ θυμῶνε ἀκόμη περισσότερο, θυμῶνε μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Θυμῶνε καὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Ἀλήθεια πού ὅσα ἔδλεπε τοῦ ταράζανε κατάβηθα τὴν καρδιά. Ἐρχότανε κάθε μέρη ἔννοεῖται νὰ δῆ τὴν Κατινούλα καὶ γιὰ νὰ πᾶρ ὡς τὴν κάμερή της, διαβῆνε ἀπὸ τὴν κοινὴ τὴ σάλα, ὅπως τὴ λένε, ἀπὸ τὴν κοινὴν ἢ καλῆτερα τὸ ὑπνοτήρι. Μιά μεγάλη μακρινὴ σάλα μὲ τρεῖς σειρὲς κρεββάτικα, ἡ μιά στὴ μέση, κολητὰ στους τοίχους οἱ ἄλλες δύο, δεξιά κι' ἀριστερά. Πενήντα πέντε κρεββάτια ὅλα μαζὶ.

στίγμα, τὸ στίγμα πού κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Κώστα κληρονόμησε ἀπὸ τῆ μάνας της ; Εἶμουν αὐτὸ φλωμένος ἀπὸ τὴ μέθη τῆς ἀγάπης.

Μὰ τί μ' ἐμελλε πίσω-πίσω μένα ; Μήπως μποροῦσα νὰ ζήσω χωρὶς τὴ Λώρα ; Μποροῦσα νὰ σβύσω ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὰ φύλλα πύθους ἐρωτευθεμένων κ' ἱλπίδες οὐράνιες ; Μποροῦσα νὰ πνίξω μέσα μου τὸ ἀπέραντο τῆς ψυχῆς συναίσθημά μου ;

Ἐγὼ διψοῦσα τὰ χεῖρα της καὶ τὰ γητέματά πού θὰ μὲ λιγώνανε. Ἐγὼ ποθοῦσα τὰ πάντιμα μῦρα της γιὰ νὰ μυρώσω τῆς ζωῆς μου τίς στιγμές. Ἄχ ! πὼς ἤθελα νὰ χαρῶ τοῦ βίου τίς θωπιεῖς καὶ τὰ χάσματα γυρτὸς στὰ ζωηφόρα στήθια της !

Τέλειωσε. Ἡ Λώρα ἔπρεπε, εἶταν ἀνάγκη νὰ γίνῃ δική μου.

Μ' ἀξάνου τὰ λόγια της μάνας μου ξεπροβάλανε ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς ψυχῆς μου καὶ στηλωθῆκανε μπροστά μου φριχτὰ κι' ἀπειλητικὰ.

Καὶ στὴ θία τους ἄλλες σκέψεις ἄρχισαν νὰ γοργοσαλεύουε μέσα μου.

Ὁ Κώστας δὲν μπορεῖ, ἔλεγα, νὰ μοῦ πῆ ψέματα. Εἶτανε δυνατό ; Λοιπὸν ἡ Λώρα, τῆγαπημένο μου πλασματάκι, ἔφερε ἀπάνω της τὸ μαῦρο βύπο τῆς ἀτιμίας ; Κ' εἶταν ἔτοιμη νὰ λερῶσθαι καὶ τὴ δική μου τὴν τιμὴ ;

Ὅχι, χίλιες φορές ὄχι. Ποτὲ δὲ θὰ παραδεχτῶ νὰ δῶ κατασπιλωμένο τένομα τῆς οἰκογένειάς μου. Ὁθ' προτιμήσω, μὲ τὴ σκιά τῆς μάνας γου, νὰ ζήσω δυστυχισμένος κ' ἐντιμὸς παρὰ εὐτυχισμένος κι' ἀτιμὸς. Ἡ Λώρα δὲ θὰ γίνῃ δική μου.

Κι' ἀπὸ τότες κράτησα τὴ στερεὴ μου αὐτὴν ἀπόφαση.

Ἄκουε ἐκεῖ καταδίκη ; Εὐτυχισμένος κι' ἀτιμὸς ἢ δυστυχισμένος κ' ἐντιμὸς.

Ὡ ! τὸ καταραμένο αὐτὸ δῆλημα πού συνέφρασε γιὰ πάντα τὴν οὐρανὸ τῆς ζωῆς μου καὶ γέμισε ἀπὸ συντριμια καὶ χαλάσματα τὴν ψυχὴ μου ! Ἄλλοίμονο ! Εἶναι σβυστὰ πιά όλα τὰ φῶτα τοῦ κόσμου γιὰ μένα. Δὲν ἔχω μάτια, ν' ἀγναντέψω τὴ μαγεῦτρα χαρὰ.

Φίλε μου. Εἶναι γίγαντας, εἶναι ὑπερανθρώπος ἐκεῖνος πού μπορεῖ νὰ σβύσῃ τὴ φλόγα τῆς πιδό μεγάλης ἀγάπης του καὶ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὸν πιδό θεωριωμένο ἔρωτά του. Ἐγὼ, τί νὰ σοῦ πῶ ; οὐτ' ἔχω οὐτ' ἐλπίζω νὰ ἔχω ποτὲ τὴ τὴ δύναμη νὰ νικήσω καὶ νὰ κουρελιάσω τὴν πρωτάκουστη συμπάθεια πού ἔτρεφκ καὶ τρέφω ἀκόμα γιὰ τὴ Λώρα.

Περνοῦνε τὰ χρόνια καὶ διαβαίνουν οἱ καιροὶ χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ποκοιμίσουνε τοῦλάχιστο γιὰ μιὰ στιγμή τὸν πόνο μου.

Μὰ ἴσως μοῦ πῆς πὼς δὲν ἔκανα καλὰ ν' ἀπαρνηθῶ καὶ νὰ ποφύγω γιὰ πάντα τὴ Λώρα. Ἐέρω, φίλε μου, πὼς ἀγαπᾷς όλες τίς νεωτεριστικὲς ἰδέες καὶ πὼς παραδέχεσαι ἴσως καὶ σὺ, καθὼς μερικοί, πὼς ἡ ἔννοια τῆς τιμῆς εἶναι μιὰ παλιὰ ἀνθρώπινη πρόληψη, πού δὲν μπορέσαμε ἀκόμη νὰ τὴ διώξουμε ἀπὸ μέσα μας. Νὰ σοῦ πῶ ; Ἄφισέ με, φίλε μου, νὰ πνίγωμαι μέσα στὰ νερά αὐτῆς τῆς πρόληψης. Πῆς πὼς ἔχω μυαλὰ μεσαιωνικά. Μ' ἀρέσει πολὺ σὰν ἱππότης ἄγρυπνος νὰ κρατῶ πολὺ ψηλὰ τὴν τιμὴ μου.

Καὶ γι' αὐτὸ, καθὼς σοῦ ἔλεγα καὶ πιδό μπρὸς, τοῦ πόνου μου ἡ φαρμακεύτρα πνοὴ δὲ θὰ ξεθυμάνῃ ποτὲ. Ναι, τὸ πῆρ' ἀπόφαση. Θὰ κατέβω ὅτὸν τάφο χωρὶς τὰ μυριστῶ τοὺς ἄσπρους ἀνθούς τῆς εὐτυχίας, πού μόνη ἡ Λώρα μποροῦσε νὰ μοῦ χαρίσῃ.

Καστελλόριζο. Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνωμὴ

NEA ZOH

Ἀγαπητὴ «Νουμά»,

Διάβασα μὲ προσοχὴ καὶ μὲ χαρὰ τὸ κριτικὸ ἄρθρο τοῦ Παλαμά στὰ τελευταῖα «Παναθηναῖα» γιὰ τὴν «Παγὰ λαλέουσα» τοῦ Νιρβανα. Τὸ διπλό μου συναίσθημα μοιράζεται ἔτσι ἡ προσοχὴ πηγαίνει στὸν Παλαμά, πού τὴν ἀξίζει καὶ στὰ παραμικρότερα πού γράφει, καὶ ἡ χαρὰ πηγαίνει στὰ «Παναθηναῖα» πού ἀρχινήσανε νὰ τυπώνουν κι ἄρθρα στὴν καθάρια δημοτικὴ γραμμένα.

Καιρὸς εἶταν πιδό νὰ νιώτῃ ὁ κ. Μιχαηλίδης τὴ δουλιὰ του καὶ τῆξίζουε χερσοκροτήματα πού τὴν ἔνωσε. Ἰσαμε τώρα φοβότανε τὴ δημοτικὴ, ἂν καὶ τὴν κορτεντζαρίζε, καὶ ὁ φόβος του αὐτὸς, ὁ ἀδικιολόγητος, τὸν ἀνάγκασε ἄλλοτε νὰ νιρνεῖται τίς στήλες του στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» καὶ σὲ δυὸ ἔξοχα σονέτα φημισμένου Κορφαίου ποιητῆ. Νὰ τώρα πού ὁ φόβος χάνεται κι ὅπως εἶδαμε σήμερα ἄρθρο τοῦ Παλαμά στὰ «Παναθηναῖα», θὰ δοῦμε αὐριο σ' αὐτὰ ἄρθρο τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Πάλλη κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ τὰ «Παναθηναῖα» θὰ γίνουν τόνει-

ρεμένο περιοδικὸ τῆς Ρωμισσύνης, ὅπως εἶναι σήμερα τὸ πιδό καλοτυπωμένο καὶ τὸ πιδό νοικοκυρεμένο περιοδικὸ.

Σφιγγοῦμε τὸ χεῖρι τοῦ κ. Μιχαηλίδη, μὰ σφιγγοῦμε καὶ τὸ χεῖρι τοῦ φίλου Ζητουναῖα πιδόνα : ὁ σπουδαιότερος ἐργάτης αὐτῆς τῆς μεταμόρφωσης, γιὰτὶ ὄλοι τὸ ξέρουμε πιδό πὼς ἀπὸ τότε πού διευτύνει ὁ Ζητουναῖα τὰ «Παναθηναῖα» ἀρχίνησε ἡ δημοτικὴ νὰ θρονιάζεται σὰ βασίλισσα σ' αὐτὰ καὶ νὰν τοὺς δίνει νέα κι ἀληθινὴ ζωὴ.

Δικός σου ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Εἶχαμε ἀναγγεῖλει στὸ περασμένο φύλλο πὼς δὲ θὰ βγῆι φυλλο τούτῃ τῆ βδομάδα, μὰ ἀναγκαστήκαμε νὰ βγάλουμε, γιὰτὶ εἶχε περισσέψει ἀρκετὴ ὄλη ἔτοιμη στὸ τυπογραφεῖο κ' εἶταν ἰδύνατο νὰ περιμένει ἀλίκαίρο μήνη.

— Ὅστε ὁ «Νουμάς» παύοντας ἀπὸ τώρα θὰ ἐκναβγῆι στίς 12 τοῦ Τρυγητῆ μὲ δωδεκασίλιδο φύλλο.

— Ὅλ' οἱ ἀνιμερκουρικοὶ τὴ μέρα τῆς ἐκλογῆς φωνάζουε Ἄλλαγή—καὶ λογαριασμὸ (ἐννοώντας πὼς πρέπει νὰν τοὺς δώσει δηλ. λογαριασμὸ γιὰ τὰ χρήματα τοῦ Δήμου), ἀλλαγή—καὶ τὰ κλειδιὰ (νὰν τοὺς παραδώσει δηλ. τὰ κλειδιὰ τοῦ Δημαρχείου), κι ἄλλα τέτια.

— Κανεὶς ὄμως δὲν εἶταν τόσο εἰλικρινὴς ὥστε νὰ φωνάζει ἀλλαγή—καὶ τὸ ταμεῖο, ἀφοῦ οἱ περισσότεροὶ μὲ τὸ Δημοτικὸ τιμεῖο ἐρωτοτροποῦσαν, ζητώντας τὴν ἀλλαγή.

— Πιχτήκα κάπιο ἔργο...Πορτογαλικὸ στὸ θέατρο, οἱ «Ζωντοχῆρες» τοῦ Μαρτινέ, πιδόνα τόσο Πορτογαλικὸ ὅσο καὶ τὰ δράματα τοῦ κ. Πολ. Δημητρακόπουλου.

— Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρτε πὼς οἱ «Ζωντοχῆρες» εἶναι ἔρ'ο Ἑλληνικὸ, τοῦ Δημητρακόπουλου, πού, λέει, ἀφοῦ δὲν μπόρεσε νὰ καταχτήσῃ τὸ θέατρο ὡς Ἑλληνας συγγραφέας, ἀπορίσσει νὰν τὸ καταχτήσῃ ὡς Πορτογάλλος.

— Ὁ Σταθόπουλος σὲ ἓνα ξυπνο ἄρθρο του στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετάρτης μᾶς μίλησε τόσο ἀστεία γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ, ὥστε θυμηθήκαμε τὸ Ἑλλητικὸ τραγουδάκι πού λέει πὼς les Portugais sont toujours gais....καὶ πὼς οἱ Ἑλληνοπορτογάλλοι εἶναι πάντα ἀνάτατοι.

— Ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἀφοῦ παρουσιάστηκε ὡς Ἰάπωνας κι ὡς Τούρκος ποιητῆς δυὸ φορές στὸ «Νουμά», ἀπορίσσει νὰ παρουσιαστῇ καὶ στὸ θέατρο ὡς Πορτογάλλος. Μὰ καὶ τίς τρεῖς φορές μὲξιλάρῶθηκε.

Ο ΙΔΙΟΣ

Δηλαδή, τριάντα πέντε ταχτικά καὶ φυλαγανε εἰκοσι πού τὰ στρώνανε ἀμέσως, σὰν τύχαινε ἀνάγκη. Ἀφτὰ ὅμως ποτέτους δὲν ἀπομνήσκανε ἄδεια.

Ὅτι ἔρεβγε ὁ ἓνας κουβαλοῦσανε καὶ τὸ διαδοχό του. Γυναικῶνας τὸ μέρος ἐκεῖνο. Χωριστὴ σάλα φυσικὰ εἶχανε οἱ ἄντρες. Μὰ καὶ καὶ τὰ ἴδια πῆχτρα ἢ πῆς το καὶ θαλασσα. Ὁχλασσα κυματισμένη, κι ἀντίς κύματα, κεφάλια πού προβέλιανε ἀπὸ τὰ παπλώματα, κεφάλια εἰδῶνε εἰδῶνε, φουρτουμισμένα ἢ ἀκίνητα, περμένα στὸ μαζιλῆρι, ἄσπρα καὶ τὸ στόμα τους ἀφρισμένο, κίτρινα, κόκκινα, πράσινα, μαβρα, κομμένα, δεμένα καὶ πού φκινόντανε μόνο τὰ μάτια, μόνο ἡ μύτη, σακατεμένα, κουκουλωμένα, νεκρά· μερικὰ πάλε ἀνήσυχτα μ' ἓνα κοίταγμα παραξένου· μερικὰ γελοῦσανε, λαλούσανε, μωρολογοῦσανε, ἢ μαλλώνανε καὶ βίζανε. Ὁ ἴδιος ἄνεμος, ἡ ἀβρόσσια, τὰ παράδενε ὄλα.

Πόνου πρόγονοι πόνων, πού φώναζε κι ὁ Σοφοκλῆς. Γέλοια δὲν ἄκουγες πολλὰ στὸ θλιβερό τὸ γυναικῶνα· κουβέντες δὲν ἄκουγες πολλές. Ὡς καὶ κείνες πού εἶχανε λαχ-αρχ νῆασάνουε λιγκκι, ὡς καὶ κείνες πού ξαναρχίζε μέσα τους ἡ ζωὴ νὰ ξαναβραζῇ, ὡς κ'οἱ χειρουργημένες, οἱ γιατρεμένες ἢ καὶ κείνες πού δὲν πιασανε ἀπὸ σημαντικὴ τίποτις, ξα-

ναβρώστούσανε τὴ γειτονια, μὲ τὴν ὄψη τῆς ἀβρόσσιας. Ἀκόμη καὶ κολλητικὴ νὰ μὴν εἶναι, ἡ ἀβρόσσια τὴν ἀβρόσσια πάντα γεννᾷ. Παρατηρήθηκε ἀπὸ τοὺς γιατροὺς ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικοὺς παρατηρήθηκε πὼς ἄμα βγαζανε τὸν ἀβρώστο ἀπὸ τὴ σάλα τὴν κοινή, νὰ τοῦ δώσουνε καμπαρὰ δική του, ἐφτὺς ἀναβρώνας, κάποτε, καὶ γλύτωνε. Ἀμὲ, πὼς νὰ βροτα-

ξῆς σὲ τέτοια κόλαση ; Γύρο σου, πλάγι σου, στὸ προσέφαλο σου κοντὰ, στὸ πρόσωπό σου, πόσες φορές δὲν ψυχομαχοῦσε ἄθρωπος κι ὥσπου νὰρθῇ ὁ θάνατος, πόσα δόντια δὲν τριζάνε, πόσα χῆρια καὶ πόσα ποδάρια δὲν τιναχτήκανε, πόσα κλαματα καὶ πόσες καταρες δὲ σοῦ ξεσκίσανε τῆρ-τιὰ καὶ τὴν ψυχὴ, ἐσένη τοῦ ἀβρώστου πού κοίτεσαι στὸ κρεββατι σου καὶ προσμένεις νὰ παθῆς τὰ ἴδια ! Μὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη, γιὰ νὰ βροτανιστῆς, νὰ δῆς στὸ γείτονά σου τὸ χροπαλεμα τὸ τρομερό. Ἄξιαφνα, τὴ νύχτα, σὰν κοιμᾷται, ἢ σὰ λὲς νὰ κοιμηθῆς, βιαστικὰ βιαστικὰ, σοῦ ἀνεβαζοῦσε στὸ ὑπνοτήρι· κανέναν ἀβρώστο πού ἡ βουθὴ του μοιάζει σὰ νὰ πετιέται ἀπὸ τὸν Ἄδη, κανέναν ἀλκολικὸ, ἢ καμιάν ἀλκολικὴ πού δυὸ νομάτοι πρέπει νὰ τὴν κρατοῦνε καὶ πού ὄλη ὄλη τὴ νύχτα δὲν παθεῖ τὴν ἄγρια τὴν κρηβγῆ. Καὶ φαντασοῦ τώρα, ὅσες γυρίζουε

σπίτι τους, τί δεινὲς εἰκόνες στὴν καρδία τους χαραγμένες, τί ἀντίλαλους φριχτοὺς τῆς ἀπελπισίας, τί ὄλεθρους καὶ τί χαμούς, μὲ τὴ σάρκα τους μάζι θὰ φέρουε καὶ στὰ παιδιὰ πού ἔχουε καὶ στὰ παιδιὰ πού θὰ γεννήσουνε κατόπι. Πόνου πρόγονοι πόνων ! Ἀπὸ τὰ σπιτάλια ὁ ἄθρωπος θὰ μάθῃ αἰώνια νὰ πονῇ

Καθε φορὰ πού περνοῦσε ἀπὸ τὴ σάλα τῶ γυναικῶνε, νόμιζε ὁ Ἄντρεας πὼς κατέβαινε στὰ βασίλεια τὰ σκοτεινὰ, τί λέω ; νόμιζε πὼς πατοῦσε στὰ τρίσβαθα Τάρταρα τῆς ἀταξίας. Καὶ καθε φορὰ, τοῦ κυριέβε τὸ νοῦ ἓνα φάντασμα, γιὰτὶ τόντις σὰ φάντασμα ἐμοιάζε τὸ πλάσμα τὸ ἐλεεινὸ πού τῆντάμωνε παντοῦθε, καὶ στὸ ὑπνοτήρι καὶ στοὺς διαδρόμους καὶ στὴς Κατινοῦλας. Τὴ γιῶριζε ὁ Ἄντρεας εἶτανε ἡ πρώτη νοσοκόμα, ἡ Μελανὴ. Τῆς ταίριζε τὸ ὄμα τῆς, μὲ τὰ μαβρα της τὰ μαλλιά, μὲ τὸ καστανὶ τῶ ματιῶνε της τὸ χρώμα. Ἡ ἐκφρασὴ της πονεμένη κι ἀγχιθῆ, ζωηρὰ τὰ κινήματά της. Ἀψηλὴ ἀψηλὴ στᾶνκασηλια καὶ λιγνὴ ἀπὸ πᾶνου ἴσα μὲ κάτω σκελετός. Ὅταν ἀπλωνε τὸ μπράτσο, λὲς καὶ τῆς ἔθλεπες τίς κλειδωσιές, σὰ νὰ μὴν εἶχε πετσὶ, παρὰ μόνο κόκκαλα. Νέα ἢ δύστυχη τριάντα τριάντα δυὸ χρονῶ, μὲ δυὸ πικιδάκια· κι ἔμορφη